

№ 05 (550)
Люты 2015 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

☞ **Запрашэнні: пройдуць міжнародныя канферэнцыі ў Мінску і Віцебску –** *стар. 2*

☞ **Выданне: прадмова Ф. Скарыны на мовах свету –** *стар. 3*

☞ **Наша гісторыя: аптэкі і аптэкары Полаччыны –** *стар. 4*

65 гадоў Слуцкаму народнаму тэатру драмы і камедыі імя У. Галубка

Выканаўцы галоўных роляў у спектаклі «Паўлінка» Юрый Крывадубскі, Антаніна Бялькевіч і Уладзімір Івановіч

✓ **24 студзеня** ў Мінскім палацы дзяцей і моладзі прайшоў **VII Мінскі баль праваслаўнай моладзі**, арганізаваны Моладзевым цэнтрам у гонар прападобнага Серафіма Сароўскага і клубам бальных танцаў «Мара».

Сёлета тэмай балю стала сувязь часоў. Праграма ўключала тры танцавальныя аддзяленні: «Натхненне эпохаў», «Падарожжа ў сярэднявечча», «Танцы народаў свету». У літаратурна-музычным салоне гучалі вакальныя і інструментальныя нумары, увазе гасцей былі прадстаўленыя тэатралізаваныя пастаноўкі, дзейнічалі пяць фотасалонаў, прайшоў прэм'ерны паказ адзення «Эдэльвейнік: вясна-лета 2015».

✓ **27 студзеня** ў Літаратурным музеі Петруся Броўкі адкрылася **выстаў-**

ка карыкатураў «Мастакі – народ такі!...» часопіса «Вожык».

Выданню заўсёды шанцавала на мастакоў. У афармленні часопіса актыўны ўдзел прымалі беларускія мастакі-прафесіяналы Заір Азгур, Анатоль Волкаў, Аскольд Чуркін, Мікалай Гурло, Яўген Бусел, Леанід Чурко, Валянцін Ціхановіч. У падрыхтоўцы нумароў разам з беларускімі мастакамі актыўны ўдзел бралі маскоўскія і ленінградскія графікі – Кукрынскы, В. Гараеў, Л. Бродаты, Б. Яфімаў, Г. Вальк, Д. Дубінскі.

У экспазіцыі прадстаўленыя працы вядомых беларускіх мастакоў-карыкатурыстаў: Алега Папова, Аляксандра Каршакевіча, Сяргея Волкава, Алега Гуцолы, Пятра Козіча, Вікенцыя Пузанке-

віча, Паўла Гарадцова (Шычко), Анатоля Гармазы, Андрэя Слуцкага, Алега Курпіка.

✓ **29 студзеня** ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы адкрылася **персанальная мастацкая выстаўка Ануш Бабаян «Пад гукі дудука»**, створаная пры падтрымцы Пасольства Рэспублікі Армения ў Рэспубліцы Беларусь і Міжнароднага жаночага клуба жонак паслоў, дыпламатаў і замежных прадстаўнікоў.

Янка Купала не толькі прадстаўляў Беларусь свету, але і знаёміўся з культурнымі набыткамі іншых народаў. Са шчырым захапленнем згадваў ён багатую культуру Арменіі. Сярод сяброў паэта былі і выбітныя армянскія пісьменнікі Наіры Зар'ян, Гурген Маары. Купалаўская традыцыя дыялогу культуры мае плённы працяг, і выстаўка «Пад гукі дудука» – яшчэ адно пацвярджэнне гэтаму.

Фарбы і вобразы, створаныя А. Бабаян, нібы навеяныя гукамі дудука (драўляны духавы музычны інструмент, які стаў адным з нацыянальных сімвалаў Арменіі), адкрываюць адзін са шляхоў у свет прыгажосці.

✓ 31 студзеня адбылася вечарына памяці Алеся Адамовіча, пісьменніка, публі-

Фота Вікі ТРЭНАС

Наталля Адамовіч, дачка пісьменніка

цыста і грамадскага дзеяча, якую арганізавалі ГА «Беларускі саюз пісьменнікаў» і Беларускі ПЭН-цэнтр. Пад час яе былі прэзентаваныя чатыры новыя выданні твораў пісьменніка, што пабачылі свет у Мінску, Пецярбургу і Лондане.

✓ **31 студзеня** пад Баранавічамі прайшоў **фэстываль беларускай культуры «Снежаны»**, у якім узялі ўдзел народны

ансамбль «Кросны» і ансамбль народных інструментаў «Лірнікі», гурт «VugaJ», рыцарскі клуб «Шляхецкая застава» і фаер-клуб «Вайдэлот». Таксама пад час фестывалю працаваў багаты рамесніцкі кірмаш.

✓ **1 лютага** прайшоў першы ў Беларусі **чайны чэмпіянат «Tea Masters Cup Belarus»**, удзельнікі якога спаборнічалі ў майстэрстве заварвання чаю. Гасці імпрэзы маглі пакаштаваць чай, прыгатаваны па ўсіх правілах, паўдзельнічаць у шматлікіх майстар-класах, а таксама ўбачыць прадметы мастацтва, звязаныя з чаем, пазнаёміцца з гульнёй го.

Сябры! Падпісання на газету можна з любога месяца

Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Спадчыннікам Агінскага

18 – 19 чэрвеня 2015 г. у Мінску адбудзецца Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Творчая спадчына М.К. Агінскага (да 250-годдзя з дня нараджэння)», якую арганізоўвае Цэнтр да-следаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Асноўныя тэмы канферэнцыі:

- дыпламатычная дзейнасць М.К. Агінскага;
- Залесе: гісторыя і перспектывы сядзібы;
- вобраз М.К. Агінскага ў сучаснай мастацкай культуры;

– М.К. Агінскі і музычнае мастацтва;

– ажыццяўленне спадчыны М.К. Агінскага ў тэатральным і экранным мастацтве.

Да ўдзелу запрашаюцца гісторыкі, культуролагі, мастацтвазнаўцы, музейзнаўцы.

Рэгламент канферэнцыі: даклады – да 10 хвілінаў, выступленні і паведамленні ў дыскусіях – да 5 хвілінаў.

Працоўныя мовы канферэнцыі: беларуская, руская, англійская, польская.

Для ўдзелу ў канферэнцыі трэба не пазней за 21 мая 2015 г. адправіць заяўку на электронны адрас oginski2015@gmail.com. Тэкст даклада неабходна выслаць на электронны адрас konferens@tut.by альбо прадставіць у аргкамітэт на электронным носьбіце і ў раздрукаваным выглядзе (фармат А4) не пазней за 21 мая 2015 г.

Заяўку для ўдзелу ў канферэнцыі можна знайсці на сайце bfk.by.

Паводле інфармацыі арганізатараў

Зварот да крыніцаў

8-9 кастрычніка 2015 г. у Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П.М. Машэрава адбудзецца міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Актуальныя праблемы крыніцазнаўства».

Арганізатары – Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы, Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, пры ўдзеле «Научно-педагогической школы источниковедения – сайт Источниковедение.ru».

Асноўныя напрамкі працы

1. Тэорыя крыніцазнаўства: новыя падыходы.
2. Крыніцазнаўства і спецыяльныя гістарычныя дысцыпліны.
3. Гісторыя крыніцазнаўства.
4. Крыніцы па гісторыі Беларусі і суседніх краін.
5. Письмовыя крыніцы ў фондах архіваў: праблемы захавання і вывучэння.
6. Музейныя прадметы і калекцыі як гістарычныя крыніцы.
7. Кніга як помнік культуры і гістарычная крыніца.
8. Праблемы публікацыі гістарычных крыніц.

У рамках канферэнцыі пройдзе **круглы стол** па праблемах выкладання крыніцазнаў-

ства і спецыяльных гістарычных дысцыплінаў.

Для ўдзелу ў канферэнцыі неабходна да **20 красавіка 2015 г.** накіраваць аргкамітэту на адрас kryn2013@yandex.ru тэкст даклада і заяўку з указаннем наступных звестак пра аўтара:

- прозвішча, імя, імя па бацьку;
- вучоная ступень, званне;
- месца працы, пасада;
- паштовы адрас (службовы і хатні);
- тэлефон з указаннем кода горада;
- e-mail;
- тэма даклада.

Аргкамітэт пакідае за сабой права адбору дакладаў для ўключэння ў праграму, а рэдкалегія – права рэдагавання дакладаў, якія ўключаюцца ў зборнік.

Матэрыялы, афармленне якіх не адпавядае патрабаванням, не прымаюцца да разгляду. Персанальныя запрашэнні будуць даслааныя ў чэрвені 2015 г.

Зборнік матэрыялаў плануецца выдаць да пачатку працы канферэнцыі. Памер арганізацыйна-аўтоносна будзе паведамлены дадаткова.

Выдаткі на праезд, пражыванне і харчаванне – за кошт камандзіруючых арганізацыяў.

Рабочыя мовы канферэнцыі: беларуская, руская, англійская.

Дадатковую інфармацыю можна атрымаць у каардынатора: Анатоль Мікалаевіч Дулаў; тэл. (8-212) 58 97 38, (29) 668 58 07.

Бенефіс карыфея пастаўскага краязнаўства

23 студзеня ў Пастаўскай гімназіі адбылася прэзентацыя другога выдання навучальнага дапаможніка «Чароўны край – Пастаўшчына», створанага для школьнага курса «Паставызнаўства».

Аўтар абодвух выданняў – Ігар Пракаповіч, выкладчык геаграфіі, краязнавец, паэт, кіраўнік пастаўскай суполкі ТБМ імя Ф. Скарыны. Ідэя перавыдання з’явілася ў загадчыка Пастаўскага РАНА А. Кашырына яшчэ ў пазамінулым годзе, бо першае выданне кнігі І. Пракаповіча сталася вельмі папулярным у нашым раёне. Але, як заўсёды, пытанне ўзнікла з фінансаваннем. Паколькі ў наш час трэба спадзявацца толькі на ўласныя сілы, то грошы збіралі супольна. У канцы кнігі змешчаны спіс з 55 розных устаноў, арганізацыяў і прыватных асобаў, якія фінансава дапамаглі падручніку з’явіцца на свет.

Закончылі працу ў канцы мінулага года, і адразу ж была арганізаваная прэзентацыя. На мерапрыемства сабраліся самыя розныя людзі: і тыя, хто дапамагаў у стварэнні кнігі, і хто проста цікавіцца творчасцю І. Пракаповіча, і шмат вучняў, бо Ігар Міхайлавіч вельмі папулярны ў вучнёўскім асяродку горада.

Спачатку была афіцыйная частка: выступілі ініцыятар перавыдання кнігі А. Кашырын і начальнік аддзела ідэалогіі райвыканкама. А пасля аўтар пачаў знаёмства з новай кнігай. Паглядзець было што, бо ў кнігу дадалася шмат новай інфармацыі ды ілюстра-

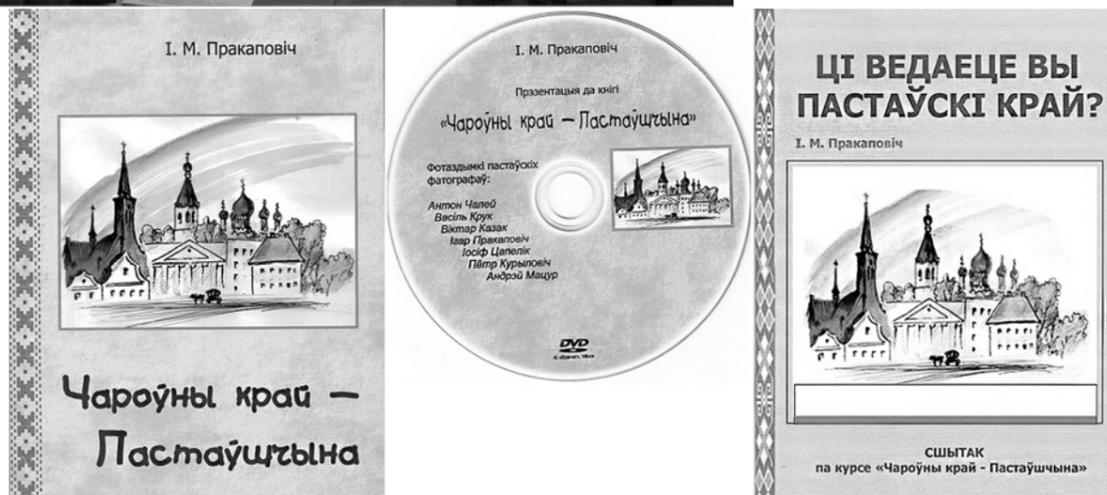

Распавядае Ігар Пракаповіч

Вадзім ШЫШКО

цыяў, падзеленых на 5 тэмаў, і з дадаткамі ў канцы. Усе тэмы расставлены ў лагічным парадку: спачатку геаграфічнае апісанне тэрыторыі раёна, пасля яго гісторыя і азнаямленне з матэрыяльнай і духоўнай спадчынай рэгіёна. А потым ідзе тэма, якая паказвае вучням на тую сувязь, што існуе паміж кожным з іх і той зямлёй, на якой нарадзіўся. І ў апошняй частцы разглядаюцца найбольш значныя і цікавыя населеныя пункты Пастаўшчыны.

А саблівасць выдання ў тым, што для яго І. Пракаповіч распра-

Выданні па краязнаўстве Пастаўшчыны

цаваў не толькі сам вучэбны дапаможнік, але яшчэ адмысловы сшытак па курсе «Паставызнаўства» і шэраг мультымедычных прэзентацыяў па ўсіх названых тэмах для выкарыстання іх у навучальным працэсе. Усе гэтыя прэзентацыі разам з вялікай колькасцю фотаздымкаў найлепшых пастаўскіх фатографіаў запісаны на дыск, што ўваходзіць у камплект разам з кнігай і сшыткам. Усё гэта дазваляе максімальна зацікавіць Пастаўскім краем не толькі аматараў гісторыі, краязнаўцаў, але і вучняў пад час навучальнага працэсу.

Пасля азнаямлення з кнігай выступілі мяцовыя спевакі, а пасля пачалася самая прыемная частка з вялікай колькасцю добрых словаў аўтару ад настаўнікаў, вучняў і проста яго сяброў. І, зразумела, падарункі: госці ўручалі іх аўтару, а той у адказ дарыў плён сваёй шматгадовай працы – сапраўдную энцыклапедыю Пастаўшчыны.

Прызвание — архітэктура

25 студзеня 60-гадовы юбілей адзначыў акадэмік, доктар архітэктуры, доктар гістарычных навук, прафесар, дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Аляксандр Лакотка.

А. Лакотка

Аляксандр Іванавіч — званы вучоны ў галіне мастацтвазнаўства, у прыватнасці, гісторыі архітэктуры і народнага дойлідства, аховы гісторыка-культурнай спадчыны і развіцця на яе аснове турыстычных рэкрэацыйных зонаў. Ён аўтар больш чым 270 навуковых працаў, у тым ліку 30 манаграфіяў. А. Лакотка — лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» (2008) у складзе аўтарскага калектыву за падрыхтоўку шматтомнай працы «Беларусы».

З нагоды юбілею ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі адбылося ўрачыстае пасяджэнне, у якім удзельнічалі прадстаўнікі Прэзідыума НАН Беларусі, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, вышэйшых навучальных устаноў, вучоныя, архітэктары, мастацтвазнаўцы ды іншыя.

Пад час мерапрыемства адбылося адкрыццё выстаўкі «Архітэктурны партрэт краіны ў гісторыка-культурным падарожжы "Адкрываючы Беларусь..."», падрыхтаванай супрацоўнікамі бібліятэкі і прысвечанай навукова-даследчыцкай дзейнасці А. Лакоткі, быў паказаны відэафільм «Прызвание — архітэктура». Сярод экспанатаў выстаўкі — асноўныя публікацыі вучонага, а таксама энцыклапедычныя выданні, у склад рэдкалегіі якіх ўваходзіў А. Лакотка.

Матэрыялы выстаўкі не толькі дэманструюць асноўныя вынікі творчага жыцця вучонага, але дапамагаюць скласці архітэктурны партрэт нашай краіны праз гісторыка-культурную адметнасць асобных рэгіёнаў Беларусі, гарадоў і мястэчак, праз помнікі народнага драўлянага дойлідства, сакральна-манументальныя збудаванні розных канфесіяў, унікальныя прыродна-культурныя беларускія ландшафты.

Паводле інфармацыі ЦНБ НАН Беларусі
Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Грамадскае аб'яднанне «Беларускі фонд культуры» і «Краязнаўчая газета» віншуюць Аляксандра Іванавіча Лакотку з юбілеем і жадаюць яму добрага здароўя і плённай працы на карысць нашай Бацькаўшчыны.

Георгій Кіселяў

Юбіляра віншуе хор «Акадэмія»

Чалавек свету Францыск Скарына

«Як звяры, што блукаюць у пушчы, ад нараджэння ведаюць сховы свае, як птушкі, што лётаюць у паветры, помняць гнёзды свае, як рыбы, што плаваюць у моры і ў рэках, чуюць віры свае і як пчолы бароняць вулі свае — гэтак і людзі да месца, дзе нарадзіліся ўзгаданы ў Боже, вялікую ласку маюць...».

Гэтыя словы Францыска Скарыны з прадмовы да кнігі Юдзіф, адаптаваныя да сучаснай мовы Алесем Разанавым, ведае бадай што кожны беларус. Ведае і памятае. Але ж вартыя словы мусяць гучаць на розных

А. Стэльмах

мовах, каб іх разумела як мага больш людзей, — такая думка была выказаная пад час прэзентацыі выдання «Францыск Скарына на мовах народаў свету», дзе змешчаныя 64 пераклады згаданага тэксту. Гэтая падзея адбылася 29 студзеня ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Як вядома, праз два гады мы будзем адзначаць 500-годдзе беларускага кнігадрукавання. Як слушна заўважыў на пачатку імпрэзы дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Раман Матульскі, гэтую падзею нельга ўмясціць толькі ў адзін год, да яе варты рыхтавацца загодзя. І новае выданне стала такім добрым пачаткам.

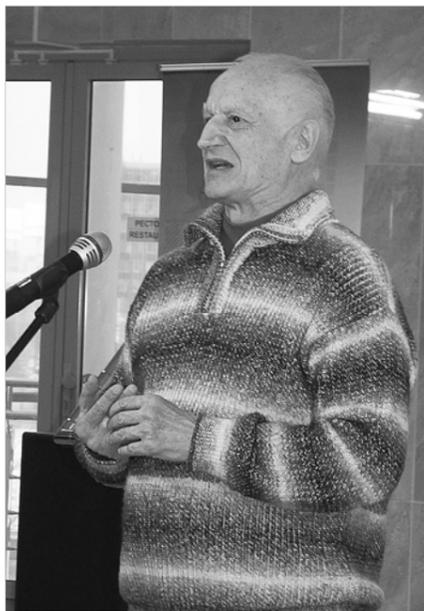
Але ахвочых набыць кнігу чакала расчараванне: Алена Стэльмах, намеснік дырэктара Выдавецкага дома «Звязда» (менавіта там пабачыла свет выданне) расказала, што ўвесь наклад — пяцьсот з лішнім асобнікаў — ужо разышоўся. Падобна, што гэта падштурхне выдаўцоў паўтарыць поспех — тым больш, плануецца, што ў наступным выданні сло-

вы Скарыны будуць перакладзены ўжо прыкладна на сто моваў. У сваю чаргу пісьменнік А. Разанаў выказаў думку, што варты зрабіць пераклад і на класічныя мовы, грэчаскую ды лацінскую, якімі карыстаўся Ф. Скарына. А ўвогуле, словы беларускага асветніка варты таго, каб гучаць на ўсіх мовах свету — і з гэтым пагадзіліся ўсе госці імпрэзы.

Слушную прапанову зрабіў і Аляксандр Суша, аўтар прадмовы да выдання:

— Францыск Скарына змяніў духоўны свет беларусаў, ён зрабіў нас тымі, хто мы ёсць сёння. Але мы яшчэ шмат чаго не ведаем пра яго жыццё, не ведаем поўнага пераліку кніг, што ён надрукаваў, таксама не выдадзеныя яшчэ ўсе дакументы, якія адлюстроўваюць жыццё і спадчыну нашага асветніка, — пашкадаваў ён. — Таму даследчыкі маюць вялікую прастору для росшукаў, асабліва напружаныя такой значнай даты.

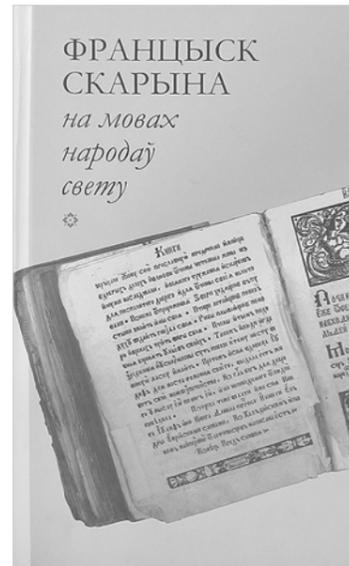
Прафесар Адам Мальдзіс распаўёў пра тое, што паслядоўнікам Ска-

А. Разанаў

рыны быў і друкар Іван Фёдараў, апошнім часам існуюць меркаванні аб тым, што і ён беларус па паходжанні:

— У І. Фёдаравы быў свой герб, а яго ў тыя часы магла мець толькі шляхта, якой не было ў Масковіі, а толькі на беларускіх землях. Ёсць аргументы ў доказ таго, што Фёдаравы паходзяць з цяпераш-

няга Вілейскага раёна (як вяртынт таксама — з ваколцаў Баранавічаў). Вось так зерне, кінутае Скарынам, прарасло ў свой час.

Закрануў А. Мальдзіс і пытанне аб магчымай кананізацыі асветніка і першадрукара:

— Не суціхаюць спрэчкі аб тым, якога веравызнання быў Францыск Скарына. Мяркуючы па імені, — каталіком, ды і вучыўся ён у каталіцкай Еўропе, але кнігі свае адрасаваў праваслаўнаму люду паспалітаму — людзям, побач з якімі жыў. Былі і спробы залічыць яго да пратэстантаў (Скарына сустракаўся з Лютэрам), і да ўніятаў, бо ён хапеў аб'яднання хрысціянаў, быў сапраўдным экуменістам. Але ў тыя часы не было такога, як сёння, супрацьпастаўлення дзвюх цэркваў, і Ф. Скарына

А. Суша

ды яго спадчына належаць не нейкай пэўнай канфесіі, але ўсяму хрысціянству, — упэўнены спадар Мальдзіс.

І ўсяму свету таксама — праз пяцьсот гадоў, што мінулі, у гэтым ужо няма сумнення.

Ніна КАЗЛЕНЯ
Фота аўтара

Наша гісторыя:

ідэі, падзеі, асобы

Гісторыя аптэчнай справы на Полаччыне

Узнікненне першых аптэкаў і развіццё аптэчнай справы ў Беларусі, асабліва на Полаччыне, цяпер мала асветлена. Амаль адсутнічаюць звесткі аб развіцці аптэчнай справы ў Полацку ў XVI – XVIII стст.

Лекары і аптэкары на Полаччыне

У той час сярод лекавых сродкаў значнае месца займалі зёлкі. У выдадзеных беларускім гарадам граматах на самакіраванне сярод іншых прывілеяў даваў і дазвол на гандаль «перцем, імберем, микдалом, гвоздзікой, кветом мушкатовым, кгалканом, цытваром і іншых зельямі дорожшые фунтом» – так было напісана ў грамаце Полацку 14 кастрычніка 1498 г. Доўгі час лекары самі займаліся гатаваннем лекаў і іншых сродкаў з мясцовай сыравіны расліннага, жывёльнага, зродку мінеральнага паходжання. Вядома, што ў XV ст. з Беларусі ў Маскву прывозілі лекі, якія тады называліся «агрута».

Аптэкі ў Беларусі ўзгадваюцца ўжо ў сярэдзіне XVI ст. У XVI – XVIII стст. на Беларусі было каля 40 аптэкаў, у тым ліку ў Полацку. Да XVIII ст. праца аптэкара аддзялялася ад рамяства лекара, а лекі сталі выгадным таварам, трыманне ж аптэкаў – прыбыткавай галіной гандлю. Да канца XVIII ст. у аптэках гатавалі не толькі лекі, але і парфумеры, кандытарскія вырабы і алкагольныя напоі, гандлявалі і ўсходнімі пахкімі сродкамі (шафран, перац, імбір, карыца). Аптэкі належалі не толькі прыватным асобам, але і каталіцкім кляштарам або езуіцкім калегіумам. Манахі мелі вялікі прыбытак ад аптэкаў, таму што іншаземныя лекі атрымлівалі значна хутчэй, чым ад сваіх братоў з ма-

наскіх ордэнаў. На тэрыторыі Полацкага езуіцкага калегіума была ўзведзеная аднапавярховая аптэка з мансардай, сутарэннем і сушыльнім для зэлака. Лекавыя сродкі збіралі як у месцах сапраўднага росту, так і на спецыяльных аптэкарскіх агародах, часткі завозілі з-за мяжы. Была і фармацэўтычная лабараторыя, дзе гатавалі медыцынскія сродкі. Можна меркаваць, што лекары-езуіты для гатавання лекаў выкарыстоўвалі ваду з крыніцы, што знаходзілася на тэрыторыі мястэчка «Спас». Пасля таго як ваду адстойвалі, на донцы быў зямельны асадак, а вада атрымлівала гаючыя ўласцівасці. Доўгі час справа аптэкарская і лекарская былі непадзельнымі. Аптэкар Станіслаў з Полацка называў сябе ў чалябітнай рускаму цару «лекарём» (у 1654 г.), а цар і ваявода ў перапісцы называлі яго «аптэкарам». У некаторых лістах з Рускай дзяржавы выказваліся патрабаванні да слаць з беларускіх гарадоў не толькі «зелья», але і «лекарей», як, напрыклад, было «велена Полоцкога аптэкара Івана Михайлова к Москве», што сведчыць аб значнасці, аўтарытэтных і прафесіяналізме лекараў і аптэкараў Полацка. У 1761 г. польскі кароль Аўгуст III выдаў грамату манаскаму ордэну бернардынцаў на адкрыццё аптэкі ў Полацку. Вядома таксама, што ў 1765 г. пры ўніяцкім манастыры існавала аптэка.

Лекі для Масквы

Пасля падзелаў Рэчы Паспалітай у 1792 г. Полацк адышоў да Расійскай імперыі. У губернях былі арганізаваныя Прыказы грамадскай апекі, якія адкрывалі і ўтрымлівалі богаўгодныя ўстановы (бальніцы, сіроцкія прытулкі, дамы смуткуючых). Можна лічыць, што з іх узнікненнем звязаны пачатак дзяржаўнага лекавага забеспячэння бальніцаў і адкрыццё дзяржаўных аптэкаў. У Полацкай губерні Прыказ з'явіўся ў 1781 г., пры ім дзейнічала аптэка. Шматпрофільныя аптэкі-лаўкі ператвараюцца ў спецыялізаваныя фармацэўтычныя ўстановы. У канцы XVIII – пачатку XIX ст. медыка-фармацэўтычная навука мела агульныя поспех, і аптэчная справа атрымала навуковую аснову. Для збору лекавых расліннаў існавала некалькі аптэ-

карскіх агародаў, дзе былі «сажаны травы, кои в росписи для собирания написаны, а тех трав на лугах, полях и в лесах нет». Для павелічэння аптэкарскіх агародаў расліны пастаўлялі з прыватных гадавальнікаў і аптэкарскіх агародаў іншых рэгіёнаў. У 1666 г. полацкі ваявода І. Сумарокаў дакладваў цару Аляксею Міхайлавічу аб зборы і адпраўцы ў Маскву 20 пудоў карэння кансаліды чорнай, сабранай у Полацкім павеце з травою і зямлёю, а пасля абяцаў выслаць сушанае карэнне. Акрамя таго, распаўсюджванне расійскага аптэчнага заканадаўства (1789, 1836 г.) абумовіла дзяржаўны кантроль і рэгламентацыю аптэчнай справы, што выявіла высокую патрабаванні да адкрыцця і работы новых вольных (прыватных) аптэкаў. У канцы XIX ст. у горадзе працавалі тры прыватныя аптэкі. Першая належала Прашынскаму і размяшчалася на вуліцы Віцебскай, другая належала Гінзбургу на Верхне-

цэс пачаўся значна раней. З увядзеннем у 1921 г. у дзяржаве новай эканамічнай палітыкі (нэпа) аптэкі былі перададзеныя ў арэнду прыватным асобам. Пры здачы ў арэнду заключалася тыпавая дамова. Неабходна адзначыць, што меў месца і незаконны прыватны гандаль медыкаментамі на рынках. У часы нэпа адбыўся зварот ад бясплатнасці да платнасці лекавага забеспячэння (памер платы па расійскай аптэкарскай таксе на 1911 г. павялічыўся ў 2 разы). Толькі 8 чэрвеня 1922 г. на аснове пастановы камісіі Віцебскага губернскага аддзела аховы здароўя ствараецца ўпраўленне аптэчнымі прадпрыемствамі (далей – аптэкакіраванне). На яго ўскладаліся наступныя абавязкі: закупка і распаўсюджванне медыцынскага абсталявання і інструментаў, забеспячэнне медыкаментамі і закупка лекавых расліннаў, зэлак і інш. Пасля тэрытарыяльна-адміністрацыйнага падзелу 22

Гарадская аптэка (фота пач. XX ст.)

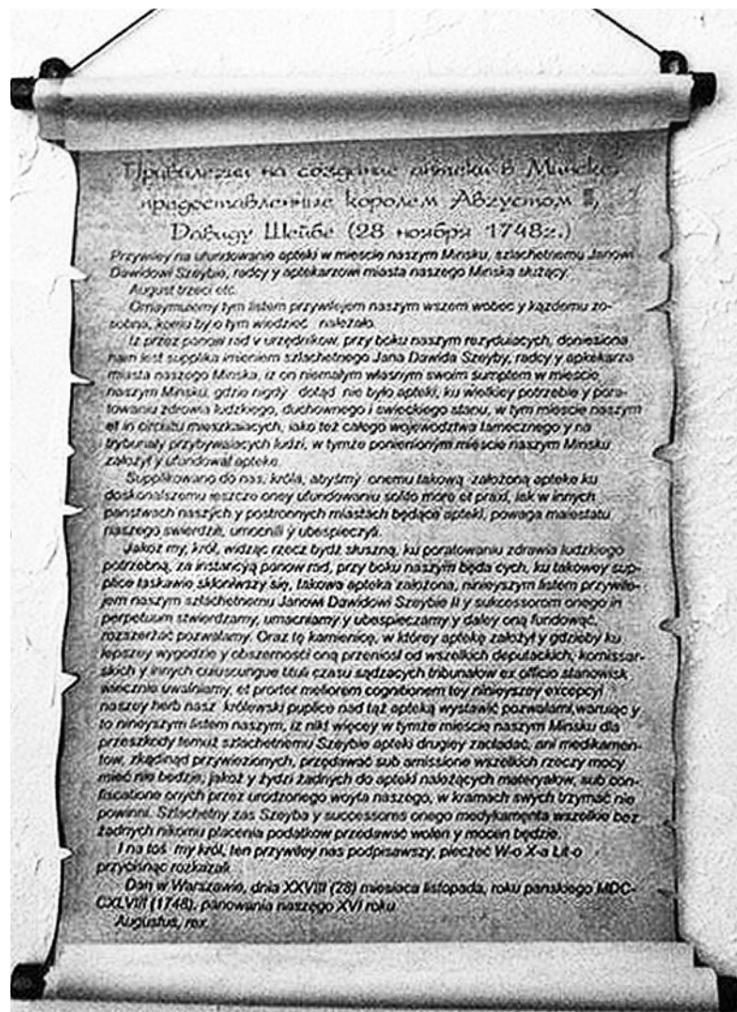
пакроўскай у доме Левіта, трэцяя – удаве Правіхорыя на вуліцы Віцебскай у памяшканні дома Энштэйна. Акрамя таго, у горадзе была аптэка пры Кадэцкім корпусе, дзе лекавыя сродкі адпускаліся навучэнцам і служачым гэтай навукальнай установы. Таксама ў горадзе працавалі дзве аптэчныя крамы, што знаходзіліся ва ўласнасці прыватных асобаў. А ў пачатку XX ст., згодна з даведнікам, выдадзеным у прыватнай друкарні Х. Клячко ў 1910 г., насельніцтва горада (больш за 50 тысячаў чалавек) абслугоўвалі аптэкі і аптэчныя крамы, дзе можна было атрымаць кваліфікаваную медыцынскую кансультацыю. Аптэка Беластоцкага і Лунца (старая аптэка) – на вуліцы Віцебскай (сёння праспект К. Маркса), Баярынблума пад жалезным арлом – на Ніжнепакроўскай, а на вуліцы Азараўскай – аптэка Яўрэйскага дабрачыннага таварыства, дзе бясплатна выдавалі лекі бедным. Аптэчныя крамы Капейкіна, Піруцінскага, Эмануэля, Дайноўскага, Влініцка знаходзіліся на вуліцы Віцебскай. Аптэчная справа пасля 1917 г. Пасля рэвалюцыі 1917 г. пачынае распрацоўвацца сістэма фармацэўтычных устаноў. 29 студзеня 1919 г. быў падпісаны дэкрэт аб нацыяналізацыі аптэкаў, але гэты пра-

ліпеня 1925 г. было зацверджанае палажэнне аб акруговых аптэкакіраваных рэспублікі. Пачаўся новы этап у развіцці фармацэўтычных устаноў. У горадзе працягвалі працаваць аптэкі, крамы гігіены і санітарыі, аптэчны склад і 8 аптэкаў па Полацкай акрузе, з'яўляліся новыя. Інфармацыя аб развіцці аптэчнай справы ў Полацку пасля рэвалюцыі няпоўная. Але вядома, што ў 1920 г. працавала аптэка пры Народнай бальніцы. Аптэкі выконвалі галоўную ролю – забяспечвалі насельніцтва медыцынскімі прэпаратамі. У пачатку 1920-х гг. наладжваецца сістэма забеспячэння медыкаментамі і прадметамі догляду за хворымі праз існуючыя аптэкі. У той час аптэкакіраванне забяспечвала ўсе лекавыя ўстановы Полацкай акругі медыкаментамі, пераважнымі матэрыяламі, інструментамі. Неабходна адзначыць, што некаторыя сацыяльныя групы (чырвонаармейцы, зарэгістраваныя беспрацоўныя, выхаванцы дзіцячых дамоў, калекі, застрахаваныя) і некаторыя ўстановы горада (Дом дзіцяці, гінекалагічная амбулаторыя, венералагічны і туберкулёзны дыспансеры) захоўвалі права на бясплатнае атрыманне лекавых сродкаў.

Аптэчная справа пасля 1917 г.

Аксана КОЗЕЛ,
г. Полацк

(Заканчэнне
ў наступным нумары)

Тэкст прывілея караля Аўгуста III ад 28 лістапада 1748 г. аб дазvole адкрыцця ў Мінску аптэкі радцу магістрата аптэкару Давіду Шэйбу

Мацярык Беларусь

Наш сцяг над Антарктыкай

У апошнюю нядзелю студзеня (сёлета гэта было 27-га) адзначаецца Дзень беларускай навукі. Адмыслова да яго нашыя палярнікі ў Антарктыцы побач з гарой Вячэрняя паднялі сцягі Рэспублікі Беларусь і Нацыянальнай акадэміі навук.

Цягам мінулага і гэтага года рэспубліканскі цэнтр палярных даследаванняў НАН Беларусі праводзіць сёму беларускую антарктычную экспедыцыю ў межах праграмы па маніторынгу палярных раёнаў Зямлі. Плануецца, што сёлета будуць устаноўлены першыя модулі беларускай антарктычнай станцыі. Таксама беларускія палярнікі правядуць выпрабаванні новых тэхнічных сродкаў беларускіх распрацоўшчыкаў для дыстанцыйнага разведвання прыроднага асяроддзя.

Паводле паведамлення сайта Belarus.by

Жывая памяць

Беларуска-ізраільскі дакументальны фільм рэжысёра Барыса Мафцыра «Захавальнікі памяці» пра знішчэнне яўрэяў у Беларусі ўпершыню ўбачылі ў Маскве. Прэм'ерны паказ прайшоў у Расійскім дзяржаўным гуманітарным універсітэце.

Як вядома, з 1941 па 1944 гг. у Беларусі загінула прыкладна 800 тысячаў яўрэяў. Карціну здымалі ў тых мясцінах Беларусі, дзе адбываліся масавыя расстрэлы яўрэяў у час нямецка-фашысцкай акупацыі, і ў тую пару года. Але гэта не кінахроніка – уся стужка складаецца з расказаў відавочцаў тых страшных падзеяў.

«Захавальнікі памяці» – першы фільм у кінаанталогіі пра трагедыю Халакоста ў краінах былога Савецкага Саюза, якую плануе стварыць Б. Мафцыр. Наступныя стужкі будуць распадаць пра падзеі ва Украіне, у Латвіі, Літве, Малдове, Расіі і Эстоніі.

Паводле паведамлення сайта Генеральнага консульства Ізраіля ў Санкт-Пецярбургу

Гара Касцюшка. Самая высокая кропка Аўстралійскіх Альпаў. Названая ў гонар нашага земляка, генерала Тадэвуша Касцюшкі

Сцяжынка да вяршыні; памятныя знакі на ўзножжы і вяршыні гары

Напрыканцы мінулага года (№ 40, кастрычнік 2014 г.) у «Краязнаўчай газеце» быў надрукаваны мой артыкул пра вядомага беларускага земляка ў Кіеве. Пакуль публікацыя рыхтавалася да друку, я выявіў у архіўных сховішчах (а канкрэтна – у Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве Украіны ў Кіеве ды Інстытуце рукапісаў Нацыянальнай бібліятэкі Украіны імя У.І. Вярнадскага) яшчэ два цікавыя факты, што пацвярджаюць моц беларуска-ўкраінскіх сувязяў.

Дык вось, 17 (7) ліпеня 1660 г. нежынскі мешчанін Турута (Турутына, Турутчанка) прадаў за 600 польскіх злотых уласны дом у Нежыне Спаса-Праабражэнскаму Максакаўскаму манастыру, што быў непадалёк сяла Максака (сучаснага Менскага раёна Чарнігаўскай вобласці). Пабудову гэтую ён раней купіў у свайго «швагры» Барыса Максімовіча.

На першы погляд, звычайная купчая, завераная тагачаснай гарадскою ўладай Нежына (войт Аляксандр Цуркоўскі, бурмістр Ярэма Каніскі) і ўнесена ў гарадскія кнігі нежынскай ратушы права магдэбургскага. Але на яе пачатку прадавец запісаны як «славетный Семен Турутин, мешчанин и обыватель могилевский» (гэта значыць, жыхар і мешчанін Магілёва). Не сумненна, ягоныя сувязі з Нежынам – важным гандлёвым цэнтрам – былі вельмі моцнымі, бо ён меў там свой дом, і ягоная жонка, верагодна, была адсюль родам, прынамсі, там жыў яе брат...

Наступны эпизод адносіцца да XVII – пачатку XVIII ст. Пры канцы XVII ст. узнік канфлікт за землі «задзесенскага ключа» на левым беразе Дзясны (сучасных Менскага і Барзнянскага раёнаў Чарнігаўскай вобласці) між Чарнігаўскай архіепіскапскаю ка-

Яшчэ раз пра беларуска-ўкраінскія сувязі XVII – XVIII стст.

федрай і Спаса-Праабражэнскім Максакаўскім манастыром. Для вырашэння канфлікту гетман Іван Мазепа ў 1702 г. быў вымушаны паслаць туды камісію на чале з Сямёнам Савічам, тады пісарам генеральнай вайсковых судоў (пазней – генеральны пісар Войска Запарожскага, 1709 – 1725), каб разабрацца на месцы.

Абодва бакі добра падрыхтаваліся да разгляду справы на месцы: у прыватнасці, чарнігаўскую кафедру прадстаўляў найперш а. Антоні Стахоўскі, якога паслаў чарнігаўскі архіепіскап Іаан Максімовіч. Затое ў манастыра былі салідныя аргументы

(прывілей на тых землях, дадзены ў 1650 г. заснавальнікам знакамітым дыпламатам Рэчы Паспалітай Адамам Кісялём, з паходжання ўкраінцам і праваслаўным паводле веравызнання) і сведкі, з якіх найважным быў старажылы з сяла Хоўмы (Холмы) «Гаврыло Потапович, прозвіваючийся Жагуневич, старинный козак», да аргументаў якога прыслухоўваліся нават прадстаўнікі процілеглага боку.

У кастрычніку ці лістападзе 1702 г. Гаўрыла Жагуневіч (іншы варыянт прозвішча Жагуновіч) пад прсыяго выклаў доказы на карысць Максакаўскага

манастыра. Надзвычай важнымі дадзенымі пра яго самога. Нарадзіўся ён на пачатку XVII ст. у Бялынічах (цяпер – г.п. на Магілёўшчыне). Калі скончылася пераможная для Рэчы Паспалітай Смаленская вайна (1632 – 1634), у Вялікім Княстве Літоўскім выбухнуў голад, ад якога многія ратаваліся за межамі краіны. Тады Жагуневіч у пошуках хлеба «зайшоў... на Украіну і прішоў на мешкане до села Ховмов», якім тады валодаў польскі магнат Казаноўскі. Яўна гэта быў Марцін Казаноўскі, які ў 1633 – 1636 гг. займаў важную пасаду польнага гетмана кароннага. Жагуневіч тады служыў з

панскімі «болоховцами, по пущи и лісах ходячи за звіром», выконваў абавязкі і ляснічага, сек дрэвы на «буды пана Казановскаго», г.зн. для вырабу салетры. Потым гэтую маёмасць у Казаноўскага набыў Адам Кісель, якому, мажліва, пачаў служыць Жагуневіч. У 1642 г. Кісель заснаваў Максакаўскі манастыр. Прычым у ліку першых манахаў былі насельнікі Чонскага манастыра (Гомельшчына), і першую царкву для яго (драўляную) даставіў Дзясною з Чонска, а Жагуневіч разам з іншымі жыхарамі Холмаў выцягнуў яе «на бераг з вады». Відаць, казакам Жагуневіч стаў у час, калі пачалася нацыянальна-вызвольная вайна ўкраінскага народа 1648 – 1658 гг. супраць Рэчы Паспалітай.

Пасля гэтых сведчанняў Жагуневіч рушыў дадому, бо разгляд справы надзвычай зацягнуўся (выслухоўванне сведка, выезд камісіі на месца кардонаў зямель і да т.п.).

Канчатковы вырак датычыць кардонаў зямель быў прыняты 29 (18) верасня 1703 г. І рашэнне было на карысць Максакаўскага манастыра. Прычым сведчанні Жагуневіча адыгралі ці не самую важную ролю ў гэтай справе. На жаль, заслухаць рашэнне камісіі ён ужо не мог, бо памёр 26 (15) верасня 1703 г., мяркуючы па ўсім, пражыў прыкладна сто гадоў. На смяротным ложку пацвердзіў праўдзівасць сваіх словаў хоўменскаму святару а. Грыгорыю і сваім сынам Амелку і Фёдару Гаўрыленкам Жагуневічам, якія і паўтарылі ягоныя словы на выніковым пасяджэнні камісіі.

Такім чынам, сувязі між Украінай і Беларуссю ў XVII – XVIII стст. былі надзвычай моцныя. Без сумневаў, пошукі ў архівах прынясуць новыя сведчанні аб тым.

Юрый Мыцык, доктар гістарычных навук, прафесар, г. Кіеў

Шумны кірмаш у Кіеве (малюнак пач. XIX ст.)

Наш даўні падпісчык і аўтар Уладзімір Шулякоўскі нарадзіўся ў цікавым паселішчы – мястэчку Смілавічы ў Чэрвеньскім раёне. А як ведама, паўсюль хапае адметных людзей, паўсюль адбываліся самыя розныя гісторыі. Не лянься толькі запісваць. Ён і не ленаваўся. Вынікам сталі дзясяткі публікацыяў у перыядычным друку, некалькі кніг гумару, жыццёвых ды краязнаўчых замалёвак, расповедаў пра землякоў (прычым, не толькі знакамітасцяў, бо кожны ж чалавек мае нешта адметнае). Галоўная ж яго зацікаўленасць – родныя Смілавічы; пра мінуўшчыну мястэчка і пра сваіх землякоў У. Шулякоўскі гатовы распавядаць шмат і цікава. Некаторыя апавяданні і артыкулы друкаваліся і на старонках «Краязнаўчай газеты». Сёння прапануем чытачам чарговую гісторыю – тут і згадка пра часы вайны, і пра дзень сённяшні...

А нагода для такой публікацыі – юбілей сябра нашага выдання. Днямі Уладзімір Віктаравіч адзначыў 75-годдзе. Віншуем яго са значнаю падзеяй ды зычым моцнага здароўя, плёну і новых знаходак, новых фактаў, падгляджаных неабываемым вокам.

Уладзімір ШУЛЯКОЎСКІ

Сярод воўчай зграі

Скрозь хваёвыя галіны прабілася блядое месяцавое святло. Пад нагамі чалавека рыпеў снег. Гэта сямнаццацігадовы Сашка Андросік вяртаўся з разведкі. Эх, зайці б у вёску, пасядзець у цяпле, пераабуцца, паесці... Ды нельга: у вёсцы, што непадалёк, – немцы. Раптам хлопец пачуў працяглае выццё. Потым зноў. Ад яго ледзянела ў жылах. Яно набліжалася. Ваўкі! Якраз была Піліпаўка, і шэрыя разбойнікі спраўлялі вяселле. Нядаўна зграя разарвала партызана з суседняга атрада. Той адстрэльваўся да апошняга патрона.

Паміж дрэваў малады партызан заўважыў зялёныя агеньчыкі. Да вайны амаль не было выпадкаў, каб ваўкі нападлі на людзей. Цяпер жа, пачытаўшы чалавечыну, звяры згубілі інстынктыўны страх перад чалавекам. Што рабіць? Высокія хвоі вакол гладкія, амаль без сукоў – не залезці. Стралець таксама нельга, бо пачуюць немцы. І тут Сашка ўбачыў яліну з раздвоеным ствалом і сукамі амаль да зямлі. Але ў тым баку ваўкі. О Божа, што рабіць? Выбару не было. Узмахнуўшы аўтаматам, хлопец закрычаў: «Ату! Ату!» і рашуча ступіў наперад. Ваўкі падаліся назад, а партызан у імгненне вока, як у дзяцінстве, апынуўся на дрэве.

Драпежнікі тут жа абступілі яліну. Яны пачалі падскокваць,

спрабуючы дастаць ахвяру. Хлопец падняўся вышэй. Халоднае нябеснае свяціла абыяка глядзела зверху на чалавека і ашчэранных ваўкоў пад ялінай; а мароз браў сваё. Нерухама прасядзеўшы на галіне, партызан адчуў, як холад пачаў прабірацца пад ватоўку. Ubачыўшы, што да чалавека ім не дацягнуцца, звяры расцеліся вакол яліны. Рукі адубелі, але Сашка здолеў падняцца вышэй. Становішча пагаршалася з кожнай хвілінай. Ці доўга ён так вытрымае?

У. Шулякоўскі з унучкамі Настай і Аняй

Бацька (сярэдзіна 1920-х гг.)

Амаль суткі Сашка быў на нагах, і яго пачало цягнуць на сон. У галаву лезлі розныя невясёлыя думкі: раптам ваўкі скемяць і паспрабуюць дабрацца да яго адзін па адным, як аграбаты ў цирку? Нездарма кажуць, што ваўкі адны з самых разумных істотаў на зямлі. Звяры быццам прачыталі думкі чалавека і, узбіраючыся адзін на аднаго, пачалі... будаваць піраміду! Ці гэта здалося скрозь дрымоту? Шчоўканне іклаў усё бліжэй. Што ж рабіць? З-за пояса Сашка выцягнуў сякерку. Не, не для таго, каб кінуцца на зграю. Аднаму не справіцца з тузінам драпежнікаў. Паспрабаваў секчы галіны, каб зрабіць «гнездо», як некалі ў дзяцінстве. Ваўкі перасталі падскокваць, а, рассеў-

У. Шулякоўскі (злева) з маці і братам Геням

шыся вакол, з цікаўнасцю назіралі. Сякерка раптам выслізнула з рукі і паляцела ўніз. Адзін з ваўкоў віскнуў і адскочыў убок. Зграя не звухнула з месца. Потым драпежнікі зноў пачалі будаваць піраміду, быццам нячыстая сіла імі кіравала!

А вочы хлопца ўсё зліпаліся, і не было сілаў супраціўляцца неадольнаму сну... Сашку снілася бацькоўская хата. Ён сядзіць на цёплай печы, і маці падае яму пульхны, такі смачны блін. Ён пацягнуўся па блінец і пачаў падаць з печы, учапіўся за жэрдачку, на якой віселі ванкі цыбулі. Жардзіна чамусьці аказалася калючай, і ён... прачнуўся, трымаючыся за калючы ствол дрэва. Ледзь не апынуўся ў кіпцюрах драпежнікаў. Не. Хопіць. Трэба адагнаць, інакш канец. Грымнуў стрэл. Падскочыў воўк, заліваючы чырванню белы снег. Астатнія адскочылі ад дрэва, але далёка не адбегліся.

Невядома, чым бы скончыўся паядынак ваўкоў і чалавека. Але стрэл пачулі партызаны, якія ўжо шукалі маладога разведчыка. А пятай гадзіне раніцы, адагнаўшы зграю, яны памаглі акалеламу Сашку Андросіку спусціцца на зямлю.

Расказала пра свайго бацьку яго дачка Алена Шаранкова.

Лясёнка

Ніна, маладая медсястра, прыехала з Гомельшчыны ў Смілавічы і выйшла замуж за мясцовага інжынера-будаўніка.

Аднойчы прывезлі сена і пачалі разгружаць з воза. Свякроўка і кажа:

– Ніна, схадзі ў хлёў, прынясі лясёнку.

«Чаму яны называюць лясвіцу лясёнкай?» – падумала паслухмяная нявестка. Пайшла ў хлёў, насіла падняла лясвіцу і, хістаючыся, пацягнула ў двор.

– Ты куды гэта, Ніна, цягнеш лясвіцу? – са здзіўленнем пытае муж.

– Лясёнку нясу... Як маці загадала, – разгублена адказвае маладая жонка.

Раздаўся дружны рогат. Смяялася і Ніна. Адкуль ёй было ведаць, што ў Смілавічах так называюць посцілку, у якой носяць сена?

Нячыстая сіла

На парозе трэцяга тысячагоддзя ва ўсім свеце актывізаваліся нячыстыя сілы. Якую газету ні вазьмі, чытаеш: там цэгла сама лётае па хаце, там нябожчыкі бягуць з могілак праз вёску, там чэрці частуюць на банкетце гарэлкай і адбіўнымі, а наранак высвятляецца, што гэта была зусім не гарэлка, а балотная жыжа...

Добра вядома, што першы паратунак ад нячысіка – певень. Кажуць: як толькі запяе гэты гарлапан, д'яблы адзін перад другім спяшаюцца выскачыць у якую шчыліну. Адночы і ў маім доме заспявалі пёўні. Толькі паспеў адчыніць дзверы ў кватэру, жонка, белая як снег, – да мяне.

– Які грэшны наш дом! Колькі злых духаў завялося...

– Што здарылася?

– Як толькі зайду ў ванны пакой – пачынаюць спяваць пёўні. Пяюць і пяюць. Ужо тыдні два. Гэта каб нячыстую сілу выгнаць. Асабліва спяваюць, калі спускаю ваду з унітаза. Во які грэшны дом. Баюся і гаварыць каму-небудзь, скажуць: звар'яцела баба.

Тут ужо і я перапужаўся не на жарт. «Што яна вярзе? – думаю. – Можа, у яе што-небудзь з галавой? Якія пёўні ў гарадскім доме? Нешта ні разу не чуў ніякіх спеваў».

Тут адчыняе дзверы сын.

– Чулі?

– Што?

– Як гэта што? Наша суседка з пятага паверха, што кветкамі гандлюе, купіла некалькі куранятаў, а яны ўсе аказаліся пёўнямі... Вось, чуеце?

У тэатры «Зьніч»

16 лютага ўвечары на сцэне – музычна-паэтычны спектакль «**У краіне светлай, дзе я ўміраю...**» паводле вершаў Максіма Багдановіча. Выканаўца – Вячаслаў Статкевіч, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева, аўтары інсцэніроўкі – Вячаслаў Статкевіч і Аляксандр Шундрых.

17 лютага ў Малой зале Белдзяржфілармоніі імя Р. Шырмы будзе ісці дзіцячы монеспектакль-сустрэча «**Вясёлая каруселя**» паводле твораў Артура Вольскага. Выканаўца – заслужаная артыстка Беларусі Ларыса Горцава.

Вечарам **19 лютага** ў Малой зале Белдзяржфілармоніі імя Р. Шырмы адбудзецца паэтычна-музычная імпрэза Валерыя Максімовіча «**Пакуль я тут...**», у якой прыме ўдзел Алег Вінярскі.

23 лютага для самых цікаўных гляда-

чоў на сцэне будзе ісці драматычны монеспектакль «**Палескія рабінзоны**» паводле аповесці Янкі Маўра. Пра тое, як шукаць прыгоды і шчасліва выбірацца з іх, раскажа выканаўца і аўтар сцэнічнай версіі спектакля, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Уладзімір Шалестаў.

У той жа вечар для дарослых глядачоў будзе ісці паэтычны монеспектакль «**Любіць**» па творах Анатоля Вяцінскага. Аўтар інсцэніроўкі і выканаўца – Галіна Дзягілева, рэжысёр – Канстанцін Гусеў.

Спектаклі праходзяць у Тэатральнай зале культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя настанойкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

Калекцыянерам, і не толькі

Скарбніца мастацкіх твораў

Да 75-годдзя з дня заснавання Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь беларуская пошта выдала паштовую марку № 1038, прысвечаную юбілейнай даце.

Нагадаем, што ўстанова вядзе сваю гісторыю з 1939 г., калі ў Мінску была адкрытая Дзяржаўная карцінная галерэя, аснову якой складалі творы з музеяў абласных гарадоў, шля-

хецкіх сядзібаў і палацаў, а таксама працы, падараваныя буйнымі расійскімі музеямі. Па вайне музей давялося збіраць практычна нанова, бо першая калекцыя была страчаная ў час акупацыі. Карціны набывалі ў калекцыянераў, дарылі мастакі. І ўжо да 1970-х гг. музей заняў значнае месца сярод мастацкіх музеяў СССР дзякуючы яго былому дырэктару Алене Васільеўне Аладавай. На сённяшні дзень – гэта найбуйнейшы мастацкі музей дзяржавы, у фондах якога захоўваецца больш за 30 тыс. музейных прадметаў, што складаюць калекцыі беларускага, рускага і заходнееўрапейскага мастацтва, а таксама творы краінаў Усходу.

Дызайн выпуску – Ганны Малаш, памер мініяцюры 52x29,6 мм, наклад 60 тыс. асобнікаў. Надрукаваная ў аркушах па 6 марак. Мае па-мастацку аздобленыя палі, на якіх выяўленыя фрагменты некаторых экспанатаў музея.

Праект падрыхтаваны ў супрацы з Нацыянальным мастацкім музеем Рэспублікі Беларусь. Надрукаваная марка з лагатыпам установы.

У дзень выхаду ў абарот у аддзяленні паштовай сувязі № 1 г. Мінска праводзілася спецгазэнь на канверце «Першы дзень».

Выказваем падзяку за дапамогу ў падрыхтоўцы рубрыкі супрацоўнікам выдавецкага цэнтра «Марка» РУП «Белпошта»

(Працяг. Пачатак у № 4)

У гонар дзядулі Алі таксама названы яго самы малодшы ўнук, мой родны брат. Брат даў і свайму сыну імя Аляксандр (Саша) – атрымалася Аляксандр Аляксандравіч Александровіч, а ён нават не ў гонар некага, а па сваім асабістым меркаванні, замацаваў за сваім сынам таксама траістае «А» – у канцы красавіка маленькаму Сашы споўніцца год. Хоць адносіны майго брата і яго старэйшага сына няпростыя, але я вельмі даражу гэтым рашэннем майго пляменніка. Менавіта маленькі Саша будзе разам са сваімі бацькамі жыць у Навагрудку ў перабудаваным яго бацькам доме, у якім жылі нашыя з братам бацькі.

Дачка брата ад другога шлюбу была названая Юліяй. Унучка брата атрымала па жаданні сваёй мамы імя Сафія. Трэба меркаваць, што тата Амар Дзіасамідзе называе яе яшчэ больш пывуча – Сафіко. Вось такая галінка нашага дрэва з'явілася ў шматнацыянальным Растове-на-Доне.

Хоць і маем мы розныя імёны, прозвішча «Карыцкія» застаецца для нас сімвалам адзінства і, каб замацаваць сваю еднасць, мы (унукі) нават збіраліся, калі будзем атрымліваць пашпарты, запісацца Карыцкімі. Безумоўна, гэта ніяк не павінна было пакрыўдзіць нашых татаў. У выніку ж іх дзеці і засталіся кожны са сваім прозвішчам, а мы з Сафіяй узялі прозвішчы мужоў.

Пад знакам меншасці

Я даражу тым, што нарадзілася і расла, а, значыць, фармавалася як асоба, пад знакам меншасці. Ужо з дзіцячай пары пачалося маё самасцвярджанне, непрыкметнае нават для блізкіх. Адбывалася яно без агрэсіі, без жадання абразіць ці прынізіць «большасць». Я дзякую Усявышняму, што ён дапамог мне не здрадзіць сваёй супольнасці, не страціць сябе.

Я заўсёды мела моц падтрымаць тых, каго прыніжаюць не за адмоўныя якасці, а за колер скуры, за іншадумства. Я добра разумею, што як толькі ты аддаеш права іншаму быць не такім, як ты, то пачынаеш заўважаць у гэтым чалавеку шмат цікавага для самога сябе. Я бачу шматграннасць і шматколернасць кожнай асобы, умею гэта ацаніць. Хоць свет і трывае на падпарадкаванні большасці, але прагрэс рухаецца меншасцю. Не кожны можа пераадолець агульнае прыцягненне. Але адзінкі вытрымліваюць выпрабаванне. І з'яўляюцца іншыя, новыя і непадобныя!

Мне ў пэўнай ступені было няпроста несці тое, аб чым не разважалі мае аднагодкі – аб сваёй прыналежнасці да іншага народа, які пры гэтым атрымаў «ярлыкі» ад расійскіх і савецкіх гісторыкаў. Таму бязмерна ўдзячная тым гістарычным пераменам, якія рэабілітавалі ў вачах маіх супляменнікаў іх добрае імя. Нашчадкі воінаў Тахтамыша цяпер ведаюць сваю гісторыю не праз прызму 300-гадовага мангола-татарскага іга і паразы на Куліковым полі войскаў хана Мамая. Новыя пакаленні далучаюцца да сваёй слаўнай мінуўшчыны праз веды аб добраахвотным пасяленні татароў у Вялікім Княстве Літоўскім, праз перамогу ў Грунвальдскай бітве, у якую татарскія верхнікі ўклалі дзейсны ўнёсак, праз мірнае суіснаванне ў спагадзе і пашане з карэннымі жыхарамі Беларусі. І ўжо ніяк не спадзявалася, што пэўны паварот абудзецца ў расійскай гістарычнай навуцы і, як працяг, у адукацыі – тэрмін «татара-мангольскае іга» лічыцца цяпер як мінімум некарэктным.

Ці цяжка быць меншасцю

Адзін, адзіны, адзінота, адзіночны. Адзінкавы, адзінаверац, адзінакроўны. Адзінства. З'адзіночанне.

Як пад уздзеяннем большасці не страціць сваё? Як пазбегнуць небяспекі любым чынам далучыцца да большасці? Як заставацца моцным у сваёй меншасці і непадобнасці? Як, падтрымліваючы адзінканасць, не быць адзінокім?

Татары здолелі сваім жыццём на землях Беларусі, Літвы і Польшчы сцвердзіць: заставацца не адзінокім, не чужынцам, лягчэй, калі сэрца, душу і цела маюць еднасць з тым кавалачкам зямлі, на якім ты жывеш, за які трымаешся сваёй працай... «Зямля не здрадзіць...» Як пры жыцці, так і ў вечнасці.

(Працяг на стар. 8)

Час Радзівіла Чорнага

Уздоўж

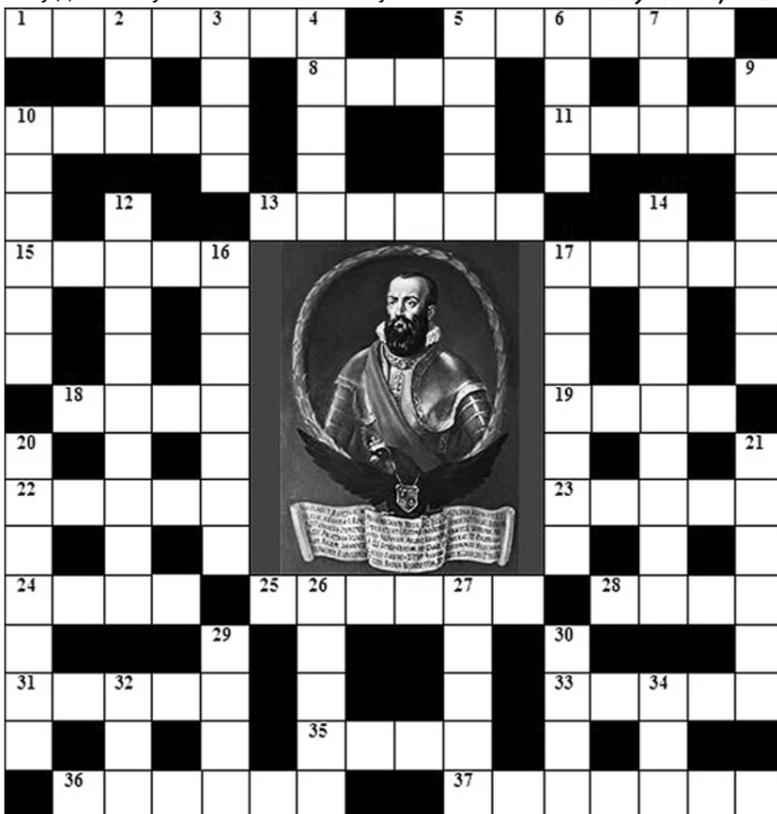
1. Высокая пасада, якую займаў у ВКЛ беларускі асветнік, палітычны і рэлігійны дзеяч, мецэнат, рэфарматар Мікалай Радзівіл Чорны; сёлета 4 лютага 500 гадоў з дня яго нараджэння. 5. «Вялікае княства заўсёды з табой, // Ці едзеш на бітву, ці стомлены спіш, // Жыве ў тваім сэрцы шляхетны ...». З балады В. Шніпа «Балада Мікалая Радзівіла (Чорнага)». 8. Натойп, банда. 10. ... Будны. Беларускі мысліцель-гуманіст, гісторык, паэт, педагог, філосаф, якому, як і М. Чарховіцу, кампазітару К. Базыліку і інш., М. Радзівіл аказваў значную фінансавую дапамогу. 11. Дыпламатычная дэлегацыя, у складзе якой М. Радзівіл неаднаразова выязджаў у замежныя краіны. 13. Некаранаваны ... Так называлі М. Радзівіла за яго кіпучую дзейнасць. 15. Ганаровае званне; княжацкі ... М. Радзівіл атрымаў ад імператара Свяшчэннай Рымскай імперыі Карла, і з гэтага часу стаў называцца князем «на Алыцы і Нясвіжы». 17. Вершаваная кара з чатырох радкоў. 18. Карціна на палатне, якая пастаянна займае які-небудзь участак сцяны. 19. Прыродная мінеральная фарба. 22. Грудзі (састар., паэт.). 23. Самец канарэйкі. 24. Японскі алкагольны напой. 25. Горад у Польшчы, дзе прайшлі юнацкія гады М. Радзівіла. 28. Вальны .... Саслоўна-прадстаўнічы орган у ВКЛ і Каралеўстве Польскім. 31. ...., або няміласць; яе зведаў М. Радзівіл ад караля Жыгімонта Аўгуста за свайго сепаратызму, бо настойваў, каб ВКЛ было незалежным ад Польшчы. 33. «І ... зведваюць аб прадзедах сваіх, // Аб горы, радасцях і аб прыгодах іх». З верша М. Багдановіча «Летапісец». 35. Кальвінісцкі храм. М. Радзівіл садзейнічаў адкрыццю ..., пры якіх існавалі пачатковыя школы, што садзейнічала росквіту адукацыі ў ВКЛ. 36. ... або мёд п'е, або кайданы трэ (прык.). 37. Выбуховае рэчыва, якое вынайшаў А. Нобель.

Упоперак

2. У старажытных грэкаў – песня ў гонар Апалона. 3. Нетры зямлі, вады (перан.). 4. У ВКЛ – член магістрата і рады. 5. Ступень адкормленасці жывёлы. 6. Якое ..., такое і племя (прык.). 7. Невядомая велічыня ў матэматыцы. 9. Горад (старажытная назва), дзе М. Радзівіл адкрыў у 1553 г. першую ў Беларусі друкарню. 10. Другі .... Збор законаў ВКЛ на беларускай мове, які быў падрыхтаваны і выдадзены з удзелам М. Радзівіла і які дзейнічаў на тэрыторыях сучаснай Беларусі, Літвы і Перабярэжнай Украіны; па ... чужаземец, у т.л. і грамадзянін Польшчы, не меў права вылодаць зямлэй у ВКЛ. 12. Старадрукаваная кнігі. 14. ... і разбурэнне. Тое, што ўчынілі, уварваўшыся ў Полацк, войскі маскоўскага цара Івана Жалхівага; яны вывезлі ў Масквію 60 тыс. чалавек. М. Радзівіл у дапамогу палачанам вызіваў

160 коннікаў. 16. ...., або Інфлянты. Гістарычная назва земляў сучасных Латвіі і Эстоніі, якія М. Радзівіл імкнуўся далучыць да ВКЛ. 17. Мянуська Мікалая Крыштофа, сына М. Радзівіла, які вызначыўся як пісьменнік і падарожнік, і быў, як і бацька, вялікім мецэнатам. 20. ... Рэфармацыя; так называлі сучаснікі М. Радзівіла за яго вялікі ўклад у распаўсюджванне і прапаганду прагрэсіўных ідэяў у ВКЛ. 21. Забавныя прыкметы. 26. Тое, што і плакса (разм.). 27. Гарманічнае спалучэнне некалькіх музычных гукаў. 29. ...., або фаска. Даўня адзінка меры сыпучых, вадкіх рэчываў. 30. ...., або каток. Бярвяно вялікага дыяметра, якое скідвалі са сценаў на праціўніка абаронцы крэпасці. 32. У старажытнагрэчаскай міфалогіі – бог царства памерлых. 34. УВКЛ – хата, гаспадарка, якія лічыліся падатковай адзінкай.

Складу Лявон ЦЕЛЕШ

(Працяг. Пачатак на стар. 7)

Натуральна гучаць для кожнага беларускага татарына прыказкі: «Мілы той куток, дзе рэзаны пупок», «Родная зямля мякчэй, чым чужая прырына», «У чужой старонцы не так свеціць і сонца». У паволжскіх, уральскіх татараў на гэты конт назваўшаныя свае выслўі, у перакладзе на беларускую мову яны гучаць так: «Без вады – зямля пустыр, без Айчыны – слабы батыр», «Без радзімы – ты арал бяскрылы».

Хоць і жывуць нешматлікія нашчадкі татарскіх воінаў на зямлі з пераважна славянскім насельніцтвам, у добрым суіснаванні з хрысціянамі (як праваслаўнымі, так і каталікамі), але застаюцца ўсё ж татарамі, спалучаючы ў гэтым этноніме і веру, і нацыянальнасць. Нашыя вера і традыцыя вучылі жыць у згодзе з народам-гаспадаром: быць добрымі суседзямі, паважаць мясцовыя звычаі, не губляючы і не цураючыся свайго. Мову ж зямлі не толькі ведаць, але берагчы і ўважаць за родную.

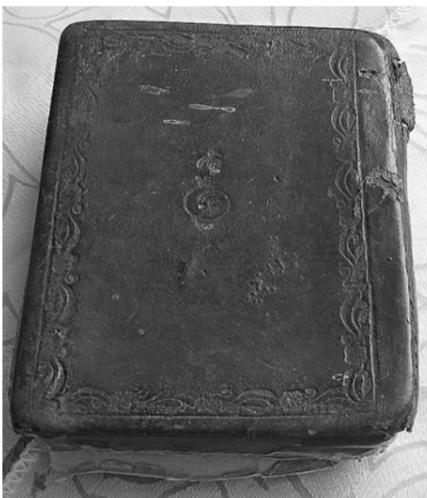
Гэтак спакойна, без хістанняў жылі мае продкі. Усё сталася так мудра, што ў адносінах да татараў не ўзнікала ні ў аднаго разумнага беларуса жадання схіліць пад сябе. Татарскія дзеці паступова і без прымусу выбіралі тое, што назіралі ў жыцці блізкіх і дарагіх людзей – трымаліся за сваё без усялякіх ваганняў і разважанняў «лепш так ці горш», а хутчэй з перакананнем: кожнаму лепш сваё. Але ўсё ж такі тут патрабавалася моц духу, якая выяўлялася ў вырашальныя моманты жыцця. Бо тое, што прасцей, не заўсёды добра. Калі ты не хочаш сысці з накіраванага табе шляху, ты павінен быць моцным. Моц духоўная – тая якасць, якая выпрацоўваецца і падтрымліваецца ўчынкамі.

Выхаванне дзяцей у сем'ях беларускіх татараў сёння не кожны назаве этнічным. Хутчэй ідзе працэс нацыянальнага выхавання жыхара гэтай зямлі. Але адбываецца ўсё праз некалькі іншы светапогляд, які ўзнікае і на глебе веравызнання, і далёкіх адгалоскаў жыцця продкаў, што да гэтай пары, як ні дзіўна, жывуць у нас, у нашай крыві! Вернасць традыцыі шчыльна перадаецца паміж роднымі. Наш народ, аддзелены ад мусульманскага свету тысячамі кіламетраў, стагоддзямі пераменлівай гісторыі, здолеў захаваць свае традыцыі. Таму з адыходам папярэдніх пакаленняў іх нашчадкі сілай памяці аб адчутым у дзяцінстве, шляхам пераймання і самаадкацы прымаюць, працягваюць і перадаюць сваю «татаршчызну».

Музейчык у шуфлядзе

Быў у нас своеасаблівы хатні музейчык. Ён месціўся ў ніжняй скрыні шафы. Скрыню мы называлі «шуфлядай». Ужо сама назва вымушала ставіцца з павагай да таго, што месцілася там. Гэтая назва так намоцна ўвайшла ў маю мову, што і размаўляючы па-руску, я не замяняла яе на іншую. Усе астатнія словы-сінонімы не падыходзілі.

У кожнай сям'і татараў-мусульману ёсць, як мінімум, дзве рэчы, якія займаюць асаблівае месца ў доме, іх гаспадары вылучаюць сярод іншых, ім надаецца сакральнае значэнне. Гэта мугір – ён змяшчаецца на сцяне насупраць увахода ў пакой. У шуфлядзе ляжала яшчэ адна рэч, якую звычайна трымаюць на адным і тым жа месцы загорнутай у кавалак тканіны. Мы ведалі – яна вельмі важная. Гэта кніжачка, якую дзядуля і бабуля асабліва шануюць. Ведалі, што яна з'яўляецца недатыкальнай у сэнсе гульняў ці неахайнага абыходжання – можна браць вельмі акуратна і класці зноў на сваё месца. Памятаю, як асцярожна разгарнуўшы тканіну, мы глядзелі на невялікую кніжачку ў скурай вокладцы з выціснутымі на ёй малюнкамі-літарамі. У перакладзе з арабскай мовы «хамайл» – тое, што трэба заўсёды мець пры сабе. І сапраўды, нават у часы амаль забароненага існавання рэлігіі, хамайлы захоўваліся ў кожнай татарскай сям'і. Ды і схаваць ад чужога вока іх не цяжка. Людзі старэйшага пакалення, якія ў свой час былі навучаны чытаць па-арабску, карысталіся хамайламі пад час малення. Браі хамайлы, калі ехалі на «мізар» – мусульманскія могілкі. У хамайле змяшчаліся малітвы на кожны выпадак. Сярод рукапісных кніг у некаторых дамах меліся кітабы. Але найперш цяжка ўявіць татарскі дом без Кур'ана. Мяркую, што ў свой час быў ён і ў нашай сям'і.

Хамайл

(Працяг будзе)

ЛЮТЫ

10 – Кучар Фелікс Айзікавіч (1935, Мінск – 2009), апэратар, рэжысёр, сцэнарыст дакументальнага кіно – 80 гадоў з дня нараджэння.

11 – Аладава Радаслава Мікалаеўна (1945, Мінск), музыказнаўца – 70 гадоў з дня нараджэння.

11 – Кусянкоў Мікола (Мікалай Сяргеевіч; 1935, Добрушскі р-н – 2004), пісьменнік, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя А. Куляшова (1991), Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Якуба Коласа (2000) – 80 гадоў з дня нараджэння.

13 – Радзівіл Францішка Уршуля (1705 – 1753), пісьменніца, паэтэса, першая жанчына-драматург у ВКЛ, заснавальніца Нясвіжскага тэатра Радзівілаў – 310 гадоў з дня нараджэння.

13 – Хілько Юрый Іванавіч (1960, Баранавічы), графік, лаўрэат прэміі Міжнароднага фонду славянскага пісьменства імя св. Кірылы і Мяфодзія (1990), дыпламант рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў кніжнага мастацтва, творы якога знаходзяцца ў вядучых музеях Беларусі, у графічных і мастацкіх цэнтрах Германіі, Швецыі, ЗША, – 55 гадоў з дня нараджэння.

14 – Грамыка Любоў (Эма) Мікалаеўна (1935, Расія), мастацтвазнаўца, жывапісец, дама ордэна святой роўнаапостальнай княгіні Вольгі РПЦ – 80 гадоў з дня нараджэння.

14 – Дзядзюшка Уладзімір Іосіфавіч (1905, Мінск – 1973), акцёр, народны артыст Беларусі і СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1952) – 110 гадоў з дня нараджэння.

14 – Цобкала Андрэй Анатольевіч (1955, Навагрудак), вучоны-гісторык, аўтар працаў па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, амерыканскай гістарыяграфіі – 60 гадоў з дня нараджэння.

15 – Сахута Яўген Міхайлавіч (1945, Стаўбцоўскі р-н), мастацтвазнаўца, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1996), прэміі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь (1997), прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» (2008) – 70 гадоў з дня нараджэння.

16 – Навуменка Іван Якаўлевіч (1925, Рэчыцкі р-н – 2006), народны пісьменнік Беларусі, літаратуразнаўца, грамадскі дзеяч, акадэмік НАН Беларусі, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамо-

ла Беларусі (1967), прэміі НАН Беларусі (1997), Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Якуба Коласа (1972) – 90 гадоў з дня нараджэння.

16 – Цэнтральная навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа НАН Беларусі (Мінск; 1925), культурная ўстанова – 90 гадоў з часу заснавання.

17 – Вішнеўскі Уладзімір Мікалаевіч (1955, Слуцкі р-н), мастак, які працуе ў жывапісе, скульптуры, станковай і кніжнай графіцы, лаўрэат прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі (2009) – 60 гадоў з дня нараджэння.

18 – Картэс Сяргей Альбертавіч (1935, Чылі), кампазітар, народны артыст Беларусі, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1982) – 80 гадоў з дня нараджэння.

19 – Аўсяннікаў Генадзь Сцяпанавіч (1935, Магілёў), акцёр, народны артыст Беларусі і СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1988), лаўрэат прэміі Беларускага саюза тэатральных дзеячаў «Крыштальная Паўлінка» (2006), спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2008), кавалер ордэна Ф. Скарыны (2006) – 80 гадоў з дня нараджэння.

19 – Казімір Сваяк (сапр. Стаповіч Канстанцін Мацвеевіч; 1890, Астравецкі р-н – 1926), пісьменнік, рэлігійны і грамадскі дзеяч – 125 гадоў з дня нараджэння.

20 – Бондар Таіса Мікалаеўна (1945, Рудзенск – 2005), пісьменніца, перакладчыца, грамадская дзеячка, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» (2004) – 70 гадоў з дня нараджэння.

20 – Шруб Павел Міхайлавіч (1955, Жыткавіцкі р-н), паэт, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1988) – 60 гадоў з дня нараджэння.

21 – Круглянскі раённы гісторыка-краязнаўчы музей (г.п. Круглае; 1990), дзяржаўная ўстанова – 25 гадоў з часу заснавання.

21 – Філафей (свецк. Нарко Уладзімір Бўдакімавіч; 1905, Мядзельскі р-н – 1986), праваслаўны царкоўны дзеяч – 110 гадоў з дня нараджэння.

22 – Аляхновіч Мсціслаў Антонавіч (1905, Гродна – 1982), польскі вучоны-лінгвіст, які даследаваў рускую і беларускую мовы, беларускі фальклор, руска-беларуска-польска-літоўскія фальклорныя і моўныя сувязі – 110 гадоў з дня нараджэння.

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

НАРОДНАЯ ПАЭТЫЧНАЯ ТВОРЧАСЦЬ (працяг артыкула). Багаццем паэтычных фарбаў і разнастайнасцю зместу характарызуецца **каляндарна-абрадавая і сямейна-абрадавая паэзія**. Да каляндарна-абрадавай адносяцца зімовыя, веснавыя, летнія і восеньскія цыклы, песна звязаныя з земляробчымі і жывёлагадоўчымі клопатамі селяніна. Цікавыя беларускія калядкі і шчадроўкі. У песнях гэтага цыкла адбіліся клопаты працоўных аб будучым ураджай, хатня-сямейным дабрабыце, здароўі і шчасці. Значнае месца займалі любоўная і сямейная тэматыка, жартоўныя творы. Папулярнай была гульня «Жаніцьба Цярэшкі», прыпеўкі якой вядомыя ў сотнях варыянтаў. У беларусаў менш, чым у рускага народа, пашыраныя масленічныя абрады і песні, прысвечаныя развітанню з зімой, сямейным стасункам, побытавым з'явам. Мелодыка масленічных песень бліжэй да веснавых, што абумоўлена іх пераходным характарам. Адметнасцю вызначаецца беларуская веснавая паэзія, што адлюстроўвала радасць земляроба ў сувязі з абуджэннем прыроды, надыходам сяўбы, выганам на пашу жывёлы. Да гэтага цыкла адносяцца вяснянкі, валачобныя, карагодныя, юраўскія, траецкія, русальныя песні. Галоўны змест

вяснянак – «замыканне» зімы і закліканне лета. Спецыфіку беларускага земляробчага календара складаюць валачобныя песні, што сваім зместам і структурай нагадваюць калядкі, аднак у іх больш выразна выступае працоўная аснова, сялянскі клопат пра будучы ўраджай. Спявалі іх у час абходу валачобнікамі сялянскіх двароў. У гэтых песнях славіліся гаспадар і яго сям'я, паказваўся плён іх працы («дзіва») у гіпербалізаваным і ідэалізаваным выглядзе; памочнікамі селяніна часам выступалі Бог і святыя, якія замянілі язычніцкіх багоў. Як і калядкі, валачобныя песні заканчваліся напамінкам пра падарункі валачобнікам. Юраўскія песні прымяркоўваліся да свята Юр'я, калі звычайна першы раз выганялі на пашу жывёлу, і адлюстроўвалі імкненне селяніна забяспечыць багаты ўраджай і павелічэнне статка. Траецкія, або сёмушныя, песні былі звязаныя з культурам раслінаў, абрады ў гонар якіх паступова зніклі.

Папулярнымі былі песні пра каханне. У русальных песнях адлюстраваліся ўяўленні аб міфалагічных істотах – русалках. Функцыянальная накіраванасць гэтых твораў – захаванне жыта ад сілаў, якія могуць нашкодзіць ураджaju.

(Працяг будзе)